

Список використаних джерел:

1. Бідняк В. А. Сучасні способи вчинення злочинів, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я. Науково-методичний журнал «Право и политика». Киргизька Республіка, Бішкек 2018. № 3. С. 74-79.
2. Бідняк В. А., Бідняк Г. С., Чаплинський К. О. Теоретичні, правові та праксеологічні засади використання спеціальних знань під час розслідування злочинів, пов'язаних із державним фінансуванням в галузі охорони здоров'я. Монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 206 с.
3. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131. Редакція від 06.11.2022 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88. Редакція від 11.12.2022 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
5. Національна поліція України. Офіційний вебпортал. <https://www.npu.gov.ua/news/nadannia-medychnykh-posluh-fiktyvnym-patsientam-na-maizhe-67-mln-hrn-na-dnipropetrovshchyni-politsiia-zatrymala-uchasnykiv-zlochynnoi-orhanizatsii>
6. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення Закон України Редакція від 16.09.2022 р. № 2168-VIII Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст.31 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>.
7. Основи законодавства України про охорону здоров'я. Закон України від 27.10.2022 2801-XII Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 4, ст.19

Бідняк Г.С.,
доцент кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
Вільхова Є.М.,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗСЛІДУВАННЯ ПРОЯВІВ
КОЛАБОРАЦІЙНИХ ДІЙ**

Найвищими цінностями і найдорожчими благами держави, як і для кожної людини – є життя, здоров'я, честь і гідність, недоторканість та безпека [1]. Офіційне закріплення найвищих соціальних цінностей в Україні, зазначені блага набули завдяки статті 3 Конституції України. Аналізуючи історичні джерела, чітко помічаємо, що розвиток права почався з моменту інтелектуальної еволюції суспільства, а саме – усвідомлення необхідності збереження найвищих благ гуманним і цивілізованим шляхом. Тобто, коли

люди зрозуміли, що можливо встановити загальновизнані норми, дотримуватися їх, задовольняючи певні потреби та інтереси, при цьому не хвилюючись про раптовий напад із загибеллю та втрату найвищих цінностей, з'явилися перші норми права. Вони допомагали врегулювати базові дозволи і заборони, у подальшому трансформувалися в невідчужувані права і свободи людини визнані на міжнародному рівні.

Однак, для ефективного захисту прав, безпеки, створення комфортних умов життя, а також продовження еволюційного процесу, замало жити групами чи парами, оскільки чим менша група людей – тим слабша дія визнаної норми та гарантії її дотримання. З часом з'явилися поселення, які переросли у поліс, а в наш час – у могутні держави. Кожна держава являє собою цілісну систему, що включає в себе нормотворення, контроль за виконанням національних норм та приписів, справедливе вирішення спорів судом, а також є частиною міжнародної системи, яка має аналогічні елементи, однак її юрисдикція виходить на більш високий рівень, будучи вищою інстанцією правосуддя, у разі недотримання міжнародних стандартів з прав людини.

Від рівня розвиненості, цивілізованості й гуманності, демократизму держави – залежить комфорт і умови життя населення, дотримання принципу законності, криміногенна ситуація на її території, недопущення порушення прав і свобод людини як зі сторони держави, так і зі сторони інших громадян, збереження здобутків та створення нових напрацювань. Для підтримання нормального і повноцінного функціонування всіх елементів держави, вона повинна мати гарантії внутрішньої і зовнішньої безпеки. Зазначені компоненти безпеки перебувають у балансі та взаємозалежності, оскільки без внутрішнього ладу і порядку не можуть функціонувати органи державної влади, інші недержавні організації, установи, підприємства – що в результаті впливає на готовність захищати кордони держави, у випадку необхідності; з іншого боку – не можливе нормальне і комфортне життя всередині держави, дотримання і написання нових норм без зовнішньої безпеки, захисту від втручання інших держав, збройних агресій та захоплення влади. Зазначеним характеристикам, а саме: стан захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності країни, конституційного ладу та інших національних інтересів від потенційних і реальних загроз [2] відповідає поняття “національна безпека” у Законі України “Про національну безпеку України”.

Відповідальність за посягання на конституційний лад, шпигунство, державну зраду та інші кримінальні правопорушення, що створюють загрозу національній безпеці України, передбачена відповідальність Розділом І Особливої частини Кримінального кодексу України, що має назву “Злочини проти основ національної безпеки України”. До початку повномасштабного вторгнення на територію України 24 лютого 2022 року, дійсно, у зазначеному розділі знаходилися лише норми, що регламентували кримінальну

відповідальність за злочини, однак у березні того ж року відбулися зміни в законодавстві, відповідно до яких Кримінальний кодекс України доповнено деякими статтями, серед яких особливе місце займає стаття 111-1 “колабораційна діяльність”. Зазначена норма містить 8 частин, серед яких зустрічаються як проступки, так і злочини.

Особливістю ст. 111-1 ККУ є те, що за допомогою неї законодавець значно розширив та уточнив діяння проти національної безпеки України, за які настає кримінальна відповідальність, у тому числі розширив межі кримінальної відповідальності (менш та більш жорсткі санкції, залежно від ступеня небезпечності кримінально-протиправного діяння та його наслідків). Варто звернути увагу і на те, що у колабораційній діяльності, законотворець уточнив і способи її вчинення, оскільки від умов та способів, зняття вчинення – залежить і процес доказування, кількість виявлених випадків та притягнутих до кримінальної відповідальності винних осіб.

Аналіз статистичних даних Офісу Генерального Прокурора свідчить про значну кількість кримінальних правопорушень, у період воєнного стану, проти основ національної безпеки України. Лише у період з січня по жовтень 2022 року обліковано 18748 кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки, серед яких 3169 випадків саме колабораційної діяльності. Серед зазначених облікованих випадків вчинення діяння передбаченого ст.111-1 ККУ, вручено підозру лише 846 особам, а направлено проваджень до суду – 400 [3]. Різниця між обліковими кримінальними правопорушеннями, кількістю вручених підозр, а також результатом у вигляді направлення процесуальних проваджень до суду – свідчить про низький рівень ефективності доказуваності вчинення колабораційної діяльності, оскільки кримінальне правопорушення має безліч складових, що неможливо зафіксувати і дослідити, долучити до справи як доказ, без спеціальних знань та участі експертів.

Поміж всіх кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України, колабораційна діяльність посідає особливе місце під час воєнного стану, оскільки зазначене діяння характеризується не лише очевидними і помітними ознаками, але й високим відсотком латентності через необхідність обробки великої кількості інформаційних ресурсів та доказування наявності вини у діях особи. Колабораційна діяльність – це умисне кримінально-протиправне діяння, що включає в себе публічне заперечення громадянином України збройної агресії проти держави, заклики до підтримки рішень і дій країни-агресора, до невизнання державного суверенітету, здійснення пропаганди у закладах освіти, а також добровільне зайняття посади не пов'язаної та пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій, незаконних судових та правоохоронних органах, передача ресурсів незаконним збройним формуванням держави-агресора, участь в організації незаконних референдумів, інші дії [4], зазначені у статті 111-1 Кримінального кодексу

України.

Аналіз судової практики розслідування колабораційної діяльності дає змогу сформулювати наступний висновок щодо слідів проступків і злочинів, передбачених різними частинами статті 111-1 Кримінального кодексу України: основними предметами у доказуванні колабораційної діяльності є носії слідів, наприклад, за частиною 1 зазначеної статті речовими доказами є надрукована на аркушах “Конституція” держави-агресора та її копії в електронному форматі документа, мобільний телефон, комп’ютер або інші технічні пристрої особистого користування, диск DVD-R тощо. Перелічені речові докази містять сліди публічних закликів до підтримання дій держави-агресора, заперечення збройної агресії проти України, через соціальні мережі, громадських місцях та в інші способи. Тобто, за допомогою технічної експертизи документів, телекомунікаційної та експертизи відеозвукозапису, можливо встановити сліди вчинення колабораційної діяльності з використанням зазначених раніше речових доказів.

У діяння, передбаченні іншими частинами статті 111-1 ККУ, речовими доказами, відповідно до відомостей з Єдиного реєстру судових рішень, є зарядний пристрій до акумулятора батареї, частина напівосі переднього мосту для автомобіля КАМАЗ, документи (угоди, накази, розпорядження тощо). Детальне вивчення речових доказів експертами має велике значення у процесі розслідування колабораційної діяльності, оскільки використання спеціальних знань під час провадження допомагає встановити зв’язок речових доказів із досить новим кримінальним правопорушенням. Оцінка і дослідження отримання доказової бази повинно проводитися комплексно, із пошуком максимальної кількості слідів особи, яка вчинила кримінально-протиправне діяння та безпосередньо самих слідів діяння.

Отже, колабораційна діяльність є досить новим кримінальним правопорушенням серед злочинів проти основ національної безпеки України і має високий рівень латентності через необхідність використання спеціальних знань та обробки великого об’єму інформації з різних джерел, своєчасного проведення оперативно-розшукових заходів та комплексного дослідження вилучених речових доказів у підозрюваних. Особливістю зазначеного діяння є наявність умислу та специфічних умов – воєнного стану (збройної агресії проти держави), оскільки шкода від колабораційної діяльності завдається державним інтересам і самій національній безпеці України. Важливим елементом у процесі розслідування колабораційної діяльності є виявлення слідів, збір і ефективно дослідження речових доказів із залученням експертів, використанням спеціальних знань, встановлення зв’язку між підозрюваною особою і слідами кримінально-протиправного діяння. Колабораційна діяльність з моменту появи нової норми, яка регламентує кримінальну відповідальність за зазначене діяння, набула досить значного поширення серед населення України і створює реальну загрозу для національної безпеки, однак тяжких наслідків можливо уникнути шляхом

Сучасні виклики та актуальні проблеми забезпечення міжнародної та національної безпеки (тенденції, проблеми та шляхи їх вирішення):

ефективного розкриття кримінальних правопорушень за статтею 111-1 ККУ, своєчасного проведення оперативно-розшукових заходів, посилення контролю за інформацією у соціальних мережах та інформування населення про відповідальність за вчинення колабораційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 20.11.2022).
2. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018р. № 31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 20.11.2022)
3. Офіс Генерального Прокурора. Статистика: “Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати досудового розслідування”. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika> (дата звернення: 20.11.2022).
4. Кримінальний Кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. №2341-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 20.11.2022).

Богуславський М.Г.,

науковий співробітник навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем протидії організованій злочинності та корупції
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

Паршин Ю.І.,

старший науковий співробітник навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем протидії організованій злочинності та корупції,
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
доктор економічних наук, професор

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПОВНОВАЖЕНЬ ДЕПАРТАМЕНТУ
СТРАТЕГІЧНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ЩОДО ПРОТИДІЇ
ОРГАНІЗОВАНИМ ГРУПАМ ТА ЗЛОЧИННИМ ОРГАНІЗАЦІЯМ
СФОРМОВАНИМ НА ЕТНІЧНІЙ ОСНОВІ**

Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України є міжрегіональним територіальним органом у складі кримінальної поліції НП України, який бере участь у реалізації державної політики з питань боротьби